

Vanora
Bennett

Karališkas
kraujas

Alma littera

Pirmas skyrius

Laikydamasis anglų delegacijos gale, žiūrėdamas į didžiulius ant dulkėtų, bet didingų Paryžiaus dvaro rūmų sienų kabančius gobelenus, spausdamas prie krūtinės dėžutę ir laukdamas savo eilės, pažas stengėsi kuo mažiau kristi į akis.

Dabartinis jo šeimininkas, Klerenso kunigaikštis, nusigrėžė nuo pasibjaurėtinai nutukusios Prancūzijos karalienės, pas kurią svečiavosi ir kurios akys spindėjo piktai kaip tie brangakmeniai, iki pusės įsmukę į putlų jos pirštų minkštimą. Klerensietis įdėmiai pažvelgė į šalia jos stovinčią keturiolikmetę princesę. Princesė buvo tokio paties amžiaus kaip jis ir gana graži, įvertino Ovenas, šviesiai rusvais plaukais, strazdanota, ilga nosimi ir švelniomis akimis; būtų liūdna, jei ilgainiui ši mergina taptų į savo motiną panašia, išsipūtusia pabaisa. Taip pat Ovenui nepraslydo pro akis, kad princesės skruostai labai įraudę, bet tuo, ko gero, nevertėjo stebėtis, mat ji vilkėjo platų žalią aksominį tapertą baltu šermuonėlio kailiu puošniai apsiūtais kraštais – labai įspūdingą, bet gerokai per šiltą šią saulėtą gegužės popietę. Jam dingtelėjo, kad galbūt čia, Paryžiuje, žmonės jautresni šalčiui. O gal princesė rauda todėl, kad žinojo, kas jos laukia?

Tomas Klerensietis plačiai atmerkė išsprogusias akis, pravėręs lūpas nutaisė šiokią tokią šypsena ir santūriai nusilenkė merginai – joks kitas anglų kunigaikštis karys dar niekada nebuvo taip

priartėjęs prie rafinuotų, Prancūzijos karaliaus dvare įprastų manierų. Vidurdienį jis su savo vyrais pasiekė Paryžių ir jį truputį sutrikdė žinia, kad Prancūzijos karalius šiandien negaluoja ir negali su juo susitikti ir kad šias derybas už jį ves karalienė Izabelė. Prieš įeinant prancūzų delegacijai pašnibždomis pasitaręs su saviškiais, jis nusprendė vis dėlto derybas tęsti. Bet Tomas Klerensietis nebuvo ponių žinovas. Jis nemokėjo kalbėtis su moterimis. Ir buvo per daug šiurkštus.

– Jūsų Didenybe, – kreipėsi jis į princesę, – mano ponas įsakė man jus surasti ir aptarti klausimą, kuris jam labiausiai rūpi.

Jis nutilo. Ji irgi tylėjo. Dar dvidešimt menėje esančių žmonių taip pat apgaubė laukimo persmelkta tyla.

– Dievui, jūsų tėvui ir motinai leidus, jis tikisi, kad už jo tekėsite ir tapsite mūsų ponija, Anglijos karaliene, – nė nemėginęs imtis diplomatinį vingrybių tiesiai išrėžė Tomas Klerensietis.

Iš prancūzų pusės atsklido sutartinis tylus aiktelėjimas. Ovenas žinojo, kad iš tiesų prancūzai turėjo būti dėkingi už šį pasiūlymą, nes, nors ir didi tauta, jie buvo silpni. Jų karalius sirgo. Sklido kalbos, girdi, jis išprotėja per kiekvieną mėnulio pilnatį. O kol tęsdavosi jo beprotybės priepuolis, prancūzai kivirčydavosi tarpusavyje. Tad bent kiek veiksmingiau pasipriešinti Normandijoje siautėjančiai anglų kariuomenei jiems nepavyko. Dabar jie tikriausiai turėjo manyti, kad siūloma šios princesės ir Anglijos karaliaus santuoka reiškia, jog pastarasis ketina sustabdyti savo brolio siautėjimą Normandijoje ir siekti taikos tarp Prancūzijos ir Anglijos. O jei Prancūzijos didikams nereikėtų kovoti su anglais, jie ir toliau galėtų rengti sąmokslus vieni prieš kitus, kiek tik širdis geidžia. Ir vis dėlto Ovenui susidarė įspūdis, kad Prancūzijos pusė toli gražu nesijaučia dėkinga. Žvilgčiodamas į mandagių, išsėidusių ir sutrikusių prancūzų veidus, jis suprato: jie nori tų vedybų; tik jiems būtų labiau patikę, jei šis pasiūlymas būtų buvęs kitaip pateiktas. Jie negali patikėti, kad jis perėjo prie piršlybų be kelias dienas trukusios įžangos, be išankstinių komplimentų, užuominų ir taktinių žingsnių. Jie buvo sukrėsti.

Vienas iš anglų bakstelėjo Ovenui į nugarą. Staiga atitokęs jis prisiminė, ką privalo daryti. Dabar išmušė jo valanda. Smarkiai plakančia širdimi ir sudrėkusiais delnais Ovenas žengė dešimtį žingsnių į priekį suprasdamas, kad visų menėje esančių akys įbestos į jį, ir dėl to kaustomas siaubo. Pasiekęs menės vidurį ir atsidūręs šalia kunigaikščio, jis priklaupė ant vieno kelio ir palydėjo šį veiksma išraiškingu, iš anksto išmoktu (galbūt rafinuoto jo mandagumo pakaks kunigaikščio stačiokiškumui atpirkti) rankos ir galvos judesiu. Įsitikinęs, jog klūpodamas laiko pusiausvyrą, jis atidarė dėžutę ir pakėlė jos dangtelį, kad sutviskėtų joje esantis brangakmenis.

Tomas Klerensietis linktelėjo ir skubriai pamerkė jam akį dėkodamas ir suprasdamas, kaip nepatogiai jaunuolis jaučiasi. Jis buvo savotiškai malonus žmogus. Tada Klerenso kunigaikštis žingtelėjo prie dėžutės ketindamas išimti didžiulį, į aukso apvadą įtvirtą rubiną ir padovanoti jį princesei. Ši mandagiai priėjo arčiau žvelgdama į Oveną, dar labiau įraudusiais skruostais, plačiai atmerkusi akis, lūpose besiskleidžiančia šypsena. Ovenui dingtelėjo, kad iš tiesų princesė jo nemato, kad tik naudojasi juo kaip daiktu, į kurį įbedusi akis gali atrodyti rami. Ji irgi buvo sutrikusi. Bet Ovenas pamatė, kad princesės akys žalios; gražios akys, meiliai pagalvojo jis, įdėmiai žiūrėdamas į ją, jausdamas pavojingai klūpant ant vieno kelio šitempusius kojos raumenis, vildamasis, kad nesusverdės. Bent jau ši procedūra dalis klostėsi gerai.

Įsikišimo niekas nesitikėjo. Tad visi apstulbo staiga nuskambėjus plonam, spigiam vyriškam balsui su aiškiai girdima iššūkio gaidele.

– Šiaip ar taip, mano giminėje vedybos su anglais – ne naujiena. Kunigaikštis atsigrėžė.

Tarpduryje išdygęs jaunuolis buvo keleriais metais vyresnis už Oveną ir princesę. Jis įžūliai ten slampinėjo gražiu, bet bjaurios pašaipos grimasos perkreiptu veidu. Staiga Ovenui ėmė taip drebėti koja, kad jis pamanė tuoj pargriūsiąs. Pakeitęs kūno padėtį, tyliai atsirėmė ranka į grindis ir atsiklaupė ant abiejų kelių, kad būtų lengviau išlaikyti pusiausvyrą. Dabar jam bent jau nereikė-

jo jaudintis, kad apsijuoks prieš visus, susirinkusius menėje: mat visų žvilgsniai buvo nukreipti į jauną, mėlynais šilkiniais drabužiais vilkintį prancūzų didiką. Slapta žvalgydamasis, – mat norėjo įsitikinti, ar niekas nepastebėjo, kaip jis prarado orumą, – Ovenas pamatė, kad į jį vis dar įbesta tik viena pora akių. Ir pasibaisėjo supratęs, kad princesė tebespokso į jį. Bet net ir tai dar buvo pakenčiama. Pastebėjusi jo akyse išgąstį, ji, rodė, staiga susigriebė ir suvokė, kad ten klūpo gyvas žmogus. Ji žiūrėjo tiesiai į Oveną, lyg norėdama įkvėpti jam pasitikėjimo; paskui trumpai suraukė antakius ir jam linktelėjo.

O tada nusigręžė ir, kaip ir visi kiti, įbedė žvilgsnį į jaunuolį tarpduryje. Ovenas irgi žvelgė ten, – sumišęs, čia pilamas karščio, čia krečiamas šalčio, paliktas keblioje padėtyje, klūpodamas menės vidury.

– Tikriausiai prisimenate, kad mūsų sesuo Izabelė, dabar jau pašaukta Dievo, – kalbėjo jaunuolis rūsčiai žvelgdamas į Klerenso kunigaikštį, – taip pat buvo ištekėjusi už Anglijos karaliaus. Už vargšo velionio Ričardo II.

Matydamas besiraukančius prancūzus Ovenas suprato, kad šis nemalonus jaunuolis tikriausiai yra vienas iš vyresniųjų princesės brolių, Prancūzijos princas, ir kad į šią menę atėjo tyčia, ketindamas susiremti su anglų delegacija. Dabar Oveną užplūdęs apmaudas ir nesmagumas dėl savo šeimnininko ir dėl Anglijos buvo nepalyginti didesnis už vos prieš akimirką vien dėl savęs jaustą sumišimą. Jam net kvapą užgniaužė.

Tomas Klerensietis greitai persižegnojo.

– Už vargšo velionio, – pritariamai ir taikiai burbtelėjo jis vengdamas iššūkį metusio jaunuolio žvilgsnio. Ovenas aiškiai matė, kad į šį ginčą jo ponas veltis neketina. Kunigaikštis buvo iš tų vyrų, kurie kruopščiai renkasi kovas, o ši kova nebuvo tinkama anglų pasiuntiniui. Beveik prieš dvidešimt metų Prancūzijos princesę vedusį Ričardą II iš sosto nuvertė jo pusbrolis; o Ričardo žmona Izabelė, vyresnioji šios princesės sesuo, pažeminta ir apsipylusi ašaromis, buvo parsiušta į Prancūziją. Naujasis karalius, Henrikas Lankasterietis, mėgino išlaikyti ją Anglijoje: norėjo,

kad Izabelė tekėtų už jo vyriausio sūnaus, – vyro, kuris dabar valdė Angliją kaip karalius Henrikas V. Bet Izabelei pakako išdidumo atsisakyti. Tad Henrikui IV teko ją išleisti, bet jis pasiliko jos kraitį ir papuošalus. Už tas gėrybes gautomis lėšomis tikriausiai buvo finansuojama Normandiją niokojanti anglų kariuomenė. Prancūzai tebemanė, kad Lankasteriai, naujieji Anglijos karaliai, yra užgrobę sostą. Be to, niekada nepamiršo ir savo princesės patirto įžeidimo.

Jaunasis prancūzas mėlynais drabužiais varstė žvilgsniu anglą kunigaikštį, tarsi norėdamas, kad šis užkibtų ant jo mesto masalo. Paskui, nesulaukęs atsakymo, jis vėl prabilo – labai apgalvotai ir įžeidžiai:

– Už vargšo velionio Anglijos karaliaus Ričardo II, mirusio Dievas žino kieno įsakymu.

Įsivyravo dar nejaukesnė tyla. Niekas nežinojo, kaip mirė nuverstasis Anglijos karalius. Klerenso kunigaikštis pakėlė akis ir atremė Prancūzijos princo žvilgsnį. Liesame prancūzo veide šmėstelėjo pašaipus šypsnyš. Visiems, esantiems menėje, net kvapą užgniaužė. Kunigaikštis išraudo. Jis akimirksniu pamiršo, kad su princu turi elgtis diplomatiškai. Tiesiog norėjo smogti besityčiojančiam prancūzui. Visas įsitempęs, jis grėsmingai žengė į priekį.

Ovenas krūptelėjo ir nudūrė akis.

Bet net įbedęs akis sau į kelius ir pamirštą glėbyje spaudžiamą brangenybų dėžutę jis suvokė, kad princesė yra čia, visai šalia. Ir netikėtai pajuto ją žengiant tiesiai į konflikto sūkurį.

Rodės, gerai nė nesuprasdama, ką daro, princesė sučiupo kunigaikščio ranką, kuria jis buvo beužsimojęs, ir vikriai pavertė šį judesį mandagumo gestu: prakišusi raumeningą jo dilbį su sugniaužtu kumščiu per savo sulenktą ir žalia plona medžiaga apvilktą ranką, ji švelniai, bet tvirtai nugrėžė anglą nuo menės durų ir privertė atsisukti į Prancūzijos karalienę.

Kunigaikštis pažvelgė į ją su slapta nuostaba, bet leidosi apgręžiamas. Greitai berdama žodžius, nuo tramdomo išgąščio tokiu įtemptu balsu, kad jis, nežinia kodėl, nuskambėjo linksmai ir koketiškai, princesė tarė:

– Sere, jei leis Dievas, mano valdovas tėvas ir valdovė motina, labai mielai sutiksiu tapti jūsų ponia ir Anglijos karaliene.

Sužavėtas princesės drąsos, Ovenas pakėlė akis. Ji vėl nuvedė kunigaikštį Prancūzijos karalienei prie kojų. Laukdama motinos pritarimo ir pamačiusi ją vos pastebimai linktelint galva, princesė jau ne taip oficialiai ir su juoko gaidelė balse, kurią galėjo sukelti gerklėje pasijutęs palengvėjimas, pridūrė:

– Šiaip ar taip, man nuolat būdavo sakoma, kad vieną gražią dieną tapsiu didele ponia.

Bet prisitaikyti prie pasikeitusios įvykių spartos kunigaikščiui, rodės, reikėjo laiko. Nusukęs akis nuo princesės, jis pažvelgė į jos motiną. Tada žvilgtelėjo į menės duris, kur išsižiojęs iš nuostabos į princesę spoksojo ir vyresnysis jos brolis (jei įžeidimais svaidęsis prancūzas buvo būtent jis). Tada labai lėtai jis ėmė linksėti galva. Aukštyn, žemyn, aukštyn, žemyn. Jis vis dar mąstė. Kol pravėrė burną ir, nors ir stengdamasis tvardyti, skambiai nusikvatojo, rodės, praėjo visa valanda.

Bet vienas kunigaikštis juokėsi vos akimirksnį. Visa menė staiga prisipildė į vilkų gaujos stūgavimą panėšinio kvatojimo, su baime sumišusio džiaugsmo ir palengvėjimo. Prancūzijos karalienė kikeno tirtėdama visu kūnu. Ji buvo tokia patenkinta, kad įvykiai pakrypo būtent taip, jog nė nepastebėjo, kaip jos augtinė voverė pasičiuopo ant auksinės lėkštelės padėtą saldėsį ir, atsitūpusi, žiūrėdama šį spektaklį savo išraiškingomis apvaliomis akutėmis, ėmė jį graužti. O visi aukšti Prancūzijos karaliaus dvaro pareigūnai, tyliai kikendami į delną, dėkingi meiliai žvilgčiojo į savo princesę.

Tik dabar ji pirmą kartą iš tiesų suprato, ką reiškia būti princese Kotryna Valua: būtent, kad žmonės jos klausys. Pirmą kartą pasinaudojo savo galiomis. Tai buvo labiausiai jaudinantis iš visų jos poelgių. Jai daužėsi širdis. Kraujas mušė į galvą ir tvinkčiojo smilkiniuose.

Nepaisydama tarpduryje stovinčio vyresniojo brolio Liudviko grėsmingo dirščiojimo ir pikto į Liudviką mesto raižytame soste

įsitaisiusios savo motinos žvilgsnio, – netrukus jiedu ne juokais susikibs, – Kotryna giliai atsiduso ir ėmė mėgautis juoku, kuris reiškė, kad ji rado išeitį iš keblios padėties.

Paskui princesė pažvelgė žemyn. Ten tebeklūpojo vargšas anglų pažas, laikantis rankose dėžutę. Anglų kunigaikštis jį visai pamiršo. Gražus vaikinai, mėlynomis akimis ir palaidais plaukais, dabar spoksojo į ją tokiu pačiu meiliu ir susižavėjimo kupinu žvilgsniu kaip ir visi kiti, bet buvo akivaizdu, kad jis trokšta atsistoti ir skubiai pasitraukti į nuošalesnę vietą. O ji šiandien galėjo padaryti bet ką. Galėjo išvaduoti jį nuo kančių, galėjo išgelbėti ir jį.

– Ar tai man? – paklausė princesė, liesdama kunigaikščio ranką ir galvos mostu rodydama į dėžutę. – Koks gražus... – Ir ji pasilenkė, kad kunigaikštis galėtų užmauti jai per galvą vėrinį.

Sutrikęs, bet vis tebekikendamas, kunigaikštis paėmė papuošalą, burbtelėjo: „Ačiū, Ovenai“, ir pasilenkė prie princesės atlikti savo kilnios pareigos. Ji matė, kaip anglų pažas, visai ne anglišku vardu, atsistojo ir, kunigaikščiui jį paleidus, pagaliau atgavęs laisvę, skubiai pasitraukė. Princesė galėjo įsivaizduoti, kaip vaikinui skauda kelius, ir tikėjosi, kad jis jaučiasi dėkingas.

Tada ji sutelkė dėmesį į storą, gyslotą anglų kunigaikščio sprandą ir didžiulius pirštus, negrabiai segančius jai ant kaklo brangakmenį aukso aptaise. Ir truputį pašaipiai pagalvojo, kad Tomas Klerensietis panašus į bulių, kuriam į šnerves įvertas žiedas: pavojingai stiprus, bet, kai pačiumpi žiedą, gana lengvai valdomas. Ar jo brolis, Anglijos karalius, – galbūt būsimas jos vyras, – irgi bus toks nuolaidus? Princesė tikėjosi, kad bus. Bet taip pat ji suprato besitikinti, kad Anglijos karaliaus Henriko sprandas nebus toks storas, akys tokios išsprogusios, o smilkiniai tokie pražilę ir kad jis nevilks tokių neryškių, dulsvai žalsvų ir rusvų drabužių, kokiais buvo apsirengę visi čia atvykę anglai. Princesė mintimis nuklydo į ateitį, į tą dieną, kai arkivyskupas šviečiant žvakėms ir tviskant brangakmeniui uždės jai ant galvos Anglijos karūną, ir įsivaizdavo savo vyrą tokį pat jauną kaip ji. Įsivaizdavo jį aukštą, liekną ir vikrų; tamsiai mėlynomis akimis, juodais palaidais plaukais ir drovia žavinga šypsena.

Kol kunigaikštis užsegė papuošalą, rodė, praėjo visa amžinybė.

Pirmą kartą pakėlusį akis princesė pamatė, kaip jos mažasis broliukas Karolis, labai išblyškęs ir atrodantis gerokai jaunesnis nei dvylikos metų, paskui Liudviką klupinėdamas eina iš menės į koridorių, iš kurio gilumos ji ką tik pastebėjo jam mojančią Kristiną de Pizan. Ji vylėsi, jog tai reiškia, kad Karolis gaus valgyti. Nė vienas iš karališkos šeimos vaikų visą dieną nieko burnoje neturėjo. Prisiminusi, kaip seniai valgė, ji ir pati staiga skausmingai pajuto alkį. Bet Kristina buvo ištikima ir stropi kaip medžioklinis šuo, be to, mokėjo išjudinti lėtapėdžius, baimės kaustomus tarnus pataisyti valgio. Galbūt Karolis paims truputį maisto ir atidės jai?

Antrą kartą ji pakėlė akis, kai atgrubnagis kunigaikštis triumfuodamas burbtelėjo: „Štai!“, ir jai palengvėjo pamačius, kad iš menės išėjo ir Liudvikas. Prie durų liko tik ginkluota sargyba.